

KAIP PADIDINTI VYRESNIŲ ŽMONIŲ SKAITMENINĘ ĮTRAUKTĮ?

VIEŠOSIOS POLITIKOS
PASIŪLYMAI

G. Rapolienė, M. Gedvilaitė-Kordušienė, V. Tretjakova, G. M. Steponavičiūtė

VISUOMENĖS ŠVIETIMAS

- Skatinti visus visuomenės narius įsitraukti į vyresnių žmonių mokymą(si) naudoti informacines komunikacines technologijas (IKT). Skleisti žinutę, kad jaunesnių kartų (ypač šeimos narių) mentorystė yra reikalinga ir labai pageidaujama.
- Vyresnio amžiaus žmonės žino apie interneto teikiamas naudas, tačiau dėl pasitikėjimo stokos ar amžistinių nuostatų nesiryžta mokytis. Šioms nuostatoms įveikti svarbu skleisti pozityvų pavyzdį, kad ir vyresniame amžiuje galima išmokti naujų įgūdžių.

SAVITARPIO PAGALBA

- Skatinti vyresnius IKT naudotojus savanoriškai padėti bendraamžiams pradedantiems sukuriant vyresnio amžiaus mentorių tinklus ir pritaikytas erdves seniūnijose, bibliotekose, nevyriausybinėse organizacijose ir kitose vyresnio amžiaus žmonėms pasiekiamose vietose.
- Skatinti IKT besinaudojančių vyresnio amžiaus asmenų įsitraukimą į bendraamžių bendruomenes socialiniuose tinkluose ir internete.

KURSAI, MOKYMAI

- Mokymą pritaikyti vyresnių žmonių poreikiams atsižvelgiant į jų turimą įrangą, mokymosi tempą, asmeninės pagalbos (mentorių) poreikį.
- Mokyti pasirinkti asmeniškai patogiausią įrenginį ir pritaikyti jį savo poreikiams (pavyzdžiui, padidinti šriftą ir klaviatūrą).
- Palaikyti mokymosi motyvaciją pabrėžiant IKT teikiamą naudą ir galimybes bei nuolat skatinant įveikti kylančius psichologinius iššūkius, reflektuoti jau išmokus dalykus. Tyrimas atskleidė, kad pasiektų mokymosi rezultatų suvokimas motyvuoja mokytis toliau.
- Asmenims, kamuojamiems technofobijos, pasiūlyti žaidybines mokymosi formas. Kai kuriems tyrimo dalyviams būtent linksmi žaidimai padėjo įveikti kliūtis mokantis.

TECHNINĖS ĮRANGOS IR PAGALBOS PRIEINAMUMAS

- Skatinti vyresnio amžiaus žmones lankytis vietose, kuriose yra nemokama prieiga prie įrenginių ir interneto ryšio, – ypač tuos, kurie neturi finansinių galimybių įsigyti įrenginių.
- Sukurti konsultavimo paslaugą iškilus techninių nesklandumų, pritaikytą vyresnio amžiaus žmonėms. Baimę suklysti naudojantis technologijomis jaučia daug vyresnio amžiaus žmonių, todėl svarbu informuoti juos apie galimą pagalbą susidūrus su nesklandumais.

REGIONINIŲ SKAITMENINIO RAŠTINGUMO SKIRTUMŲ MAŽINIMAS

- Užtikrinti IKT paslaugų, įrangos, įgūdžių lavinimo plėtrą kaimo ir atokesnėse vietovėse gyvenantiems vyresnio amžiaus asmenims.

FIZINIO PASLAUGŲ PRIEINAMUMO IŠSAUGOJIMAS

- Išsaugoti galimybę prekes ir paslaugas gauti gyvai, kad siekiant skaitmeninės įtraukties nebūtų netiesiogiai paskatinta nemokančiųjų naudoti IKT socialinė atskirtis.

PAGRINDINIAI TYRIMŲ RADINIAI

- Internetą dažnai naudojančių vyresnio amžiaus žmonių Lietuvoje padaugėjo **4 kartus** – nuo 9 procentų 2010 metais iki 38 procentų 2020 metais. Tačiau jaunesnių nei 60 metų interneto naudotojų taip pat padaugėjo – iki 84 procentų. Tokiu būdu skaitmeninės įtraukties atotrūkis tarp jaunesnių ir vyresnių kartų padidėjo 46 procentiniais punktais.
- Net **40 procentų** vyresnių nei 60 metų žmonių niekada nenaudoja interneto.
- Tarp internetą naudojančių ir nenaudojančių vyresnio amžiaus žmonių pastebimi socialiniai ir ekonominiai skirtumai. Statistiškai reikšmingi veiksniai, įtakojantys interneto naudojimą vyresniame amžiuje: jaunesnis amžius, aukštasis išsimokslinimas, dalyvavimas darbo rinkoje, gyvenimas didmiesčiuose, gera sveikata ir interneto prieiga namuose. Taigi socialinė ir ekonominė nelygybė trukdo kai kuriems vyresnio amžiaus žmonėms dalyvauti skaitmeninėje visuomenėje.

Vyresnių IKT naudotojų **patiriamus sunkumus** galima suskirstyti į tris grupes:

1. Technologijų kaip savitos sistemos „prisijaukinimas“ (specifiniai veikimo principai, žymeklio valdymas, liečiamieji ekranai, techninė ir anglų kalba).
2. Psichologinis santykis su nežinomu ir sudėtingu dalyku – patiriami baimės, nesaugumo, gėdos jausmai, riboti asmeniniai gebėjimai, kantrybės stoka.
3. Pokyčiai, kuriuos informantai sieja su amžiumi: sumažėjusi motyvacija mokytis naujovių, mokymosi sunkumai bei sveikatos problemos (sumažėjęs pirštų jautrumas, prastesnis regėjimas, atmintis).

Svarbiausia kliūtis, trukdanti vyresnio amžiaus žmonėms Lietuvoje išmokti ir naudoti IKT, – **anglų kalbos** nemokėjimas.

Be to, tyrimo dalyvių su amžiumi siejama mažėjanti motyvacija taikyti naujoves ir mokymosi sunkumai gali būti sąlygoti internalizuotų **amžistinių nuostatų** apie senėjimo ir technologijų sąsajas.

ATLIKTI TYRIMAI

1. Pusiaus struktūruoti interviu su IKT naudotojais (N=36) ir juos įtraukusiais asmenimis (N=9).
2. Internetinė nereprezentatyvi vyresnių IKT naudotojų apklausa (N=289).
3. Pusiaus struktūruoti interviu su IKT nenaudotojais (N=20).
4. Mokslinės literatūros analizė.

Autorės:

G. Rapolienė, M. Gedvilaitė-Kordušienė, V. Tretjakova, G. M. Steponavičiūtė

El. paštas:

Grazina.rapoliene@lcss.lt

Projektas:

„Vyresnio amžiaus žmonių skaitmeninė įtrauktis“

Vykdyimo laikotarpis:

2021 m. rugsėjis–2023 m. lapkritis

Finansavimas:

Lietuvos mokslo taryba, sut. Nr. S-MIP-21-58,
nacionalinė mokslo programa „Mokslininkų grupių projektai“

Citavimas:

G. Rapolienė, M. Gedvilaitė-Kordušienė, V. Tretjakova, G. M. Steponavičiūtė.
Kaip padidinti vyresnių žmonių skaitmeninę įtrauktį?: Viešosios politikos
pasiūlymai. Vilnius: Lietuvos socialinių mokslų centras, 2023.